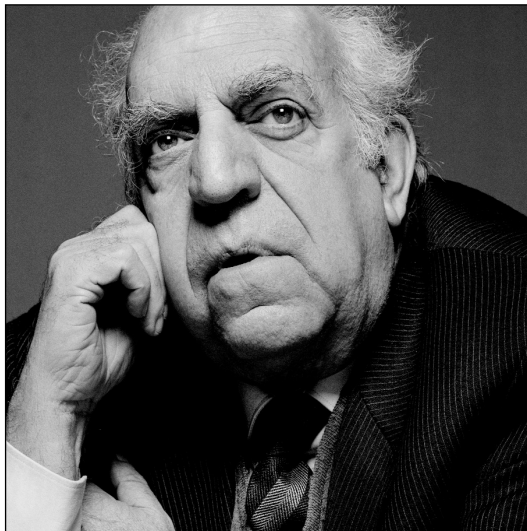

PERE DE PALOL I SALELLAS
CARISSIMO MAGISTRO ET AMICO OPTIMO
BENEMERENTI ALVMNI CONLEGAEQVE
D. D.

beia adler & salvador fresneda, 1996

Obrim avui *Pyrenae* amb la trista notícia del traspàs de Pere de Palol i Salellas, professor, mestre, col·lega i amic. Que aquestes línies serveixin per recordar breument la seva alçada intel·lectual, la seva trajectòria professional i la transcendència d'una obra científica rigurosa i alhora extensa.

Nascut a Girona el 25 de gener de 1923, en una família de literats, la seva primera vocació va ésser l'escultura, però des de molt jove va participar en les excavacions que el seu avi i el seu pare portaren a terme a la necròpolis hallstàtica de Can Bec de Baix, a Agullana. Finalment, es va decantar per l'arqueologia. Format a la Universitat de Barcelona, participà activament en les tasques de la pròpia universitat, els museus arqueològics de Barcelona, Empúries i Girona. Durant aquest anys de formació tingué l'oportunitat de treballar en un cercle intel·lectual molt actiu i preocupat pel coneixement científic del nostre passat, l'anomenada «Escola de Barcelona», nascuda de la mà del Dr. Pere Bosch Gimpera. Va ser així com va conèixer a la Mercè Muntanyola, la que va ésser durant tota la vida la seva estimada esposa i fidel companya i amb qui va formar un harmoniós tàndem. Des d'un principi, P. de Palol, es va interessar per l'Arqueologia Cristiana, l'Antiguitat

tardana i el món visigot, tal com demostren els seus treballs de camp —les excavacions del Puig Rom, Roses i Empúries— i la seva tesi doctoral, defensada l'any 1948 a Madrid, dedicada als objectes litúrgics en bronze sota el títol *Bronces hispanovisigodos de origen mediterráneo. I. Jarritas y patenas litúrgicas* (1950).

P. de Palol combinà la investigació amb la docència a la Universitat de Barcelona, primer com a professor ajudant (1945-1949), després com a professor adjunt per oposició (1949-1954) i finalment com encarregat de càtedra (1954-1956). L'any 1956 accedí per oposicions a la càtedra d'Arqueologia de la Universitat de Valladolid. Gràcies al seu caràcter vital, fort, i alhora sensible, es va integrar ben aviat al seu nou ambient universitari i intel·lectual. De la seva estada a Castella, queda una petjada molt notable: alumnes i col·legues estimats i una llarga obra científica recolzada sobre el treball de camp. Recordem els seus jaciments estimats de la ciutat de Clunia, la vil·la de La Olmeda a Pedrosa de la Vega i l'església de San Juan de Baños a Palència i dues de les seves més importants publicacions, el llibre *Arqueología cristiana de la España romana* (1967) i el discurs inaugural del curs acadèmic de l'any 1970 de la Universitat de Valladolid que portava per títol *Castilla la Vieja entre el Imperio romano y el reino visigodo*.

Una de les preocupacions del Dr. Palol va ésser la difusió dels resultats de la recerca a nivell internacional i una de les iniciatives més transcendents, juntament amb el Rev. Dr. Josep Vives, la de celebrar a Barcelona el VII Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana, l'any 1969. Per a preparar les contribucions que els investigadors hispànics havien d'aportar a aquest Congrés, endegà les Reunions d'Arqueologia Cristiana Hispànica com la que es celebrà a Valladolid l'any 1967. Des d'aleshores s'han celebrat fins a sis més, en diverses ciutats espanyoles i portugueses, les Actes de les quals, publicades per l'Institut d'Estudis Catalans, han estat i són un fonamental punt de referència sobre l'estat dels coneixements i les noves recerques en aquest àmbit a nivell peninsular.

Després de catorze anys a les terres de Castella, en el 1970 es va traslladar a la recentment creada càtedra d'Arqueologia Cristiana i Medieval de la Universitat de Barcelona, on va retrobar companys i amics, especialment els recordats Joan Maluquer i Miquel Tarradell. Gràcies a la creació d'aquesta càtedra es va obrir un camp d'especialització universitària fins aleshores inexistent i amb el seu mestratge va formar nous investigadors dedicats a aquest àmbit de la recerca de l'Antiguitat tardana. Fins a la seva jubilació administrativa l'any 1988, perllongada arran del seu nomenament com a professor emèrit fins l'any 1995, desenvolupà una activitat intensa, tant pel que fa a la docència, a la recerca, com a les excavacions. Cal recordar els treballs de camp a les esglésies de Menorca i Toledo, la continuïtat de les excavacions a Clunia, San Juan de Baños i Pedrosa de la Vega, la represa de les excavacions del Puig Rom (del que s'ha publicat recentment la monografia) i d'Agullana, i les de l'església i poblat de El Bovalar.

Aquesta intensitat en el treball de camp ve acompanyada de les seves corresponents publicacions, on es mostren la seva capacitat de síntesi i de visió de conjunt, la constant reflexió i rectificació dels propis plantejaments, que han estat els fonaments i alhora les eines que li han permès bastir una obra científica d'enorme pes. En efecte, en el seu currículum

s'hi compten més de trenta llibres i uns 250 articles en els quals s'hi contenen les seves principals aportacions: el que suposà la romanització de la Meseta i el pòsit que aquesta deixà; la cristianització de la societat, a partir de l'aristocràcia, i la dualitat ciutat-camp; les diferències, alhora que similituds, entre els diferents edificis cristians de la Mediterrània occidental; l'ordenació dels materials menors i dels monumentals des del segle IV fins el VIII a partir dels quals va poder aprofundir en el llarg i complex procés d'inèrcies i de transformacions i, en definitiva, de la continuïtat del món romà al tardo-antic i d'aquest al medieval.

Els fenòmens de la transformació i la continuïtat que tant el varen preocupar, són paleos pràcticament en tota la seva obra, però en voldríem destacar un parell per la seva voluntat de síntesi. El llibre de *Los godos en el Occidente europeo* (1988, junt amb G. Ripoll), el capítol de la reedició del volum de la *Historia de España* de Menéndez Pidal, dedicat a l'Espanya visigòtica (1991) i el llibre sobre *El Tapís de la Creació de la Catedral de Girona* (1986) que resta com l'estudi definitiu alhora que com a exemple d'una acurada metodologia utilitzada en l'anàlisi iconogràfica envers un dels objectes que més va estimar. I, per últim, una de les seves més grans empreses que coordinà amb A. Pladevall, el llibre *Del romà al romànic. Història, art i cultura de la Tarraconense mediterrània entre els segles IV i X* (1999), on queda demostrat que tota anàlisi neix d'allò que és particular per a poder bastir un discurs general, i on el fenomen de la transformació i la continuïtat queden absolutament demostrades.

La persona i l'obra del professor Pere de Palol ha estat reconeguda per nombrosos premis, tots ells varen ésser motiu de joia per a ell, però molt especialment el Prix Raoul Duseigneur concedit per l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres en dues ocasions (1968 i 1986), l'atorgament de la Pàtera d'Honor de l'Arqueologia Catalana (2002) i el nomenament com a doctor *honoris causa* per l'Istituto Pontificio di Archeologia Cristiana (2000). Els seus deixebles, col·legues i amics li varen oferir dos homenatges, un des de la Universitat de Barcelona, que porta per títol *Spania. Estudis d'Antiguitat Tardana oferts en homenatge al professor Pere de Palol i Salellas* (1996), i l'altre des de l'Institut d'Estudis Gironins: *Hispania i Roma. D'August a Carlemany. Congrès d'homenatge al Dr. Pere de Palol* (Annals 36-38, 1996-1997).

El seu caràcter vital i la seva capacitat intel·lectual l'han portat a treballar de forma intensa i entusiasta fins el darrer instant. És per això que ben aviat podrem gaudir de dues obres que deixà redactades i quasi en premsa: *La necròpolis d'Agullana* i *El conjunt arqueològic de El Bovalar*.

Ens va deixar el passat diumenge 4 de desembre a Barcelona, i ara descansa, finalment, entre les estimades sureres d'Agullana, prop del «camp d'olles», el primer dels jaciments arqueològics que va conèixer d'infant.

Mestre Palol, que el pes de la terra li sigui lleu!

Josep M. Gurt, Milagros Guardia i Gisela Ripoll